

MAN BOOKER premijos laureatas

GRAHAM
SWIFT

Regimybės

Savitas literatūros
mago apžavų pasaulis.
SUNDAY TIMES

Vertė
RASA DRAZDAUSKIENĖ,
„Metų vertėjo kėslas“ premijos
laureatė

baltos lankos

Graham Swift

Regimybės

romanas

Iš anglų kalbos vertė Rasa Drazdauskienė

baltos lankos

– Reikia užmigti, Roni. Tai geriausia išeitis. Tiesiog pamiegok.

Ronis beveik iškart pajuto, kaip merkiasi akys, bet ponas Lourensas dar pridūrė:

– Man atrodo, bus geriausia, jei taip apie tai ir galvosi. Kad jis irgi miega dugne, kartu su žuvimis.

Ar dėl tų žodžių, ar dėl minties, kad ir jis, ir tėvas galbūt tiesiog miega, o gal dėl įsivaizduojamų blizgančių žuvų būrių Ronis staiga pratrūko – bet tik tada, kai ponas Lourensas pabučiavo jam kaktą ir tyliai išsėlino iš kambario, – traukuliais ir tvanu išsiliejusiomis ašaromis. Neįstengė suvaldyti – jos liejosi ir liejosi, kol jis pagaliau užmigo. Taigi paskutinė jo mintis tikriausiai buvo ta, kad jo ašaros yra tarsi gilūs sūrūs vandens, maža dalelė tų vandenų, kuriuose paniręs miega tėvas.

Ko jis verkė? Be abejo, tėvo, bet ir dėl kažkokios milžiniškos, tarsi liūnas įtraukiančios sumaišties – trikdančios, tačiau kartu geraširdiškos. Dėl šios neįtikėtinos jo gyvenime įvykusios permainos. Dėl ano berniuko, kuris kadaise žliumbė traukinyje, kuris nežinojo, kaip viskas bus, – kuris tada verkė mamos, kurios dabar nebeverkia. Verkė iš kaltės ir liūdesio, kad dabar gali apverkti tėvą, sykiu jusdamas, kad jau yra kitas, užimsiantis jo vietą. Verkė apimtas dėkingumo, kad jį paėmė ir įmetė į šitokį beribį gerumą.

Bet buvo dar kai kas. Kai kas didesnio už visus šiuos svaiginančius turtus. Jis atrado gyvenimo tikslą. Sužinojo, o gal jam buvo atskleista, kad ponas Lourensas yra ne tik žmogus, kuriam priklauso (kartu su žmona) stebuklinga vieta,

vadinama Evergrinu, bet ir patyręs magas, stebukladarys, nors šiuo metu, deja, dirbantis labai retai (juk vyksta karas: „Nedaug kam to reikia, Roni“).

Vieną dieną Ronis sėdėjo su Eriku Lourensu ant žemos plytinės inspekto aptvaros. Tuo metu jau žinojo, kas tas inspektas, bet vienas iš netikėtų būdų jį panaudoti pasirodė patogiai prisėsti šiltą dieną. Ponas Lourensas, jiems sėdint, su malonumu išgėrė didelį puodelį arbatos, o Ronis – stiklinę imbierinio limonado. Imbierinį limoną Lourensai gamino patys; atrodė, šių namų stebuklams galo nebus. Roniui sakė, kad receptą jie gavę iš Ernio, kurio talentai, regis, neapsiribojo sodininkyste ir kurio šiandien niekur nebuvo matyti. Ronis jau spėjo prie to priprasti. Kartais Ernis yra, o kartais jo nėra.

Ponia Lourens, atnešusi gėrimus, iškart pasišalino, tarsi pajutusi, kad bręsta vyriškas pokalbis akis į akį. Ponia Lourens, ką nors siūlydama, o kartais ir visai be jokios aiškios priežasties labai gražiai ištardavo: „Na štai!“ Ronis pamėgo šį žvalų, keistai skambų posakį. Na štai! Kaip miela. Ir teisinga.

Erikas Lourensas iš tiesų turėjo pasakyti kai ką svarbaus. Nugėręs arbatos, sučepsėjo ir apsidairė aplink.

– Didžiausią žalą šitam sodui daro triušiai, Roni. Vos tik pasirodė kaipmat viską nugraužia.

Pastaba pasirodė keista, kadangi Ronis dar nėkart nebuvo matęs sode nė vieno triušio, nors sodas ir tęsėsi iki pat miško ir laukų. Gal tiesiog neieškojo. Gal tai buvo dar viena

problema, kurią spręsdavo Ernis. Jie ne kartą buvo valgę pyragą su triušiena – Betnal Grine Ronis nieko panašaus nebuvo ragavęs, bet kaime karo metais tai buvo įprastas patiekalas.

Kartą ponias Lourens, atnešusi valgytojams pyragą, pasakė:

– Ką gi mes darytume be Ernio?

Dėdama gabalą pyrago Roniui į lėkštę, labai meiliai pažvelgė į jį, tad berniukui beveik pasirodė, kad ji pasakė: „Ką gi mes darytume be Ronio?“ Tokia klaida jam buvo maloni, kaip ir mintis, kad jiedu su Erniu galėtų susikeisti vietomis. Jei Ronis būtų buvęs vyresnis ir labiau apsitrynęs, būtų atsakęs ponias Lourens: „A, bet ką gi mes darytume be jūsų nuostabių patiekalų?“ Ir ponias Lourens būtų pajutusi, kaip jai staiga suspaudžia gerklę.

Bet jis nė kartą nebuvo matęs sode nė vieno triušio.

Pabrėžtinai pasiskundęs įnirtingai puolančiais triušiais, ponas Lourensas staiga ištarė:

– O nieko sau!

Jis mėgo tokius jaukius posakius – jie šiek tiek priminė ponios Lourens „Na štai!“ Ronis, juos girdėdamas, dar aiškiau suvokė savo nebylųjį „po šimts velnių“.

– Nieko sau, – pakartojo ponas Lourensas, – kaip tik dabar tie nenaudėliai ir išlindo.

Ronis apsidairė, apžvelgė daržą, pievelę, bet neįžiūrėjo nė vieno triušio.

– Ne, Roni, aš apie tuos, kurie tupi tau už nugaros.

Ronis atsigręžė: žema plytų aptvara apribotame inspekte, po šiek tiek pakeltais stiklais, tupėjo vienas, du, trys – ne, keturi triušiai. Visi baltut baltutėliai. Atrodė, tarsi būtų visiškai neįtikėtinai pasnigę tik konkrečiose vietose. Tik kad sniegas buvo gyvas.

Anksčiau jų nebuvo. Tikrai, ką tik jų ten nebuvo. Triušiai visai neatrodė baikštūs – patenkinti kramsnojo ką tik išdygusias salotas.

– Dabar supratai, apie ką kalbėjau, – nerūpestingai pasakė ponas Lourensas. Paskui staiga pratarė: – Bet kas gi čia? – Ir ranka parodė į kažką, kas tikriausiai kybojo ore. Ronis negalėjo atsispirti ir akimis nusekė jo ištiestą pirštą. – Dabar dar kartą pažiūrėk, Roni. Atsigręžk.

Triušių nebebuvo.

Tai buvo pradžia. Gal net tikroji jo gyvenimo pradžia – na ir kas, kad viena pradžia anksčiau jau buvo.

– Norėtum sužinoti, kaip tai daroma, Roni? Norėtum suprasti, kas čia nutiko? – Jis greit gurkštelėjo arbatos. – Žinoma, pamažu, žingsnis po žingsnio.

Taip Ronis tapo, kaip vėliau sakys Džekas Robinsas, „burtininko mokiniu“. Taip jis po daugelio metų, atkakliai ir savarankiškai, tačiau be didelės finansinės naudos sekdamas savo, kaip pats kartais sakydavo, „pašaukimu“, paklausė Džeko patarimo ir į porą tam tinkamų leidinių įdėjo skelbimą.

„Ieškoma iliuzionisto asistentė. Jauna mergina. Būtina pasirodymų scenoje patirtis.“

Į skelbimą atsiliepė Ivė Vait.

Per visą tą laiką Ronis, vienintelis pono Lourenso mokinys, jau buvo spėjęs tapti daug žadančiu ir profesionaliu magu, nors ponas Lourensas pabrėžtinai sakė, kad tai ilgas ir nebūtinai labai daug turtų žadantis kelias, – taigi ar Ronis tuo visiškai įsitikinęs? (Ronis buvo visiškai įsitikinęs.)

Pono Lourenso mokymas ir globa negalėjo trukti amžinai. Viskas priklausė nuo karo eigos. Ji valdė ir kur kas didesnius dalykus negu magija. Artėjant karo pabaigai, Ronis ėmė justti naują sąžinės graužatį, prieštaraujančią tai, kurią juto, kai mama jį išvežė į Padingtono stotį pasitikti nežinomos lemties, ir kur kas sudėtingesnę.

Jam jau keturiolika – jis didelis berniukas. Bet ar tebėra geras berniukas? Lourensai būtų pasakę: taip. Ar pasikeitęs, ar pagerėjęs? Taip. Nekalbant apie tai, kad išmoko magijos – šitokio dalyko jo motina neišmanė ir nebūtų galėjusi nė įsivaizduoti, – Evergrine praleistas laikas prilygo gerai mokyklai. Jis mokėsi ne tik vietinėje mokykloje ir daug ką, ne tik apie magiją, sužinojo tiesiogiai iš pono ir ponios Lourenšų, kurie patys buvo išsilavinę žmonės. Dar vienas jų namo stebuklas buvo tas, kad jis visas buvo nubarstytas knygomis.

Jau vien kvėpuodamas Evergrino oru, tiesiog jame gyvendamas Ronis išsiugdė jusles ir suopratį, kurie, kaip jis puikiai žinojo – dar nebuvo pamiršęs to, dėl ko ir žinojo, – grįžus

į Londoną trikdys ir atrods visai svetimi. Ir tai tik jo paties požiūriu.

Galėjo bent jau pamėginti, nors ir nenorom, į viską pažvelgti savo motinos akimis. Gal ji pašaipiai pasakys, kad jis „gerokai iškilo“ pasaulyje, kad „per gerai apie save mano“, – ji, kuri vesdama į mokyklą žadėjo, kad taip jis pasieksias geresnį gyvenimą. Gal ji tik jausis pažeminta tų kitų, prabangesnių, tėvų, kurie jį perėmė. Apsimetęs vargšu, reikalingu apsaugos (nors dėl to juk *ji* buvo nusprendusi), jis, galima sakyti, ją apleido.

Negana to, dabar ji našlė. Išgyveno bombardavimą, drebdama slėptuvėse. Jis ne tik nebuvo kojos įkėlęs į slėptuvę, bet ir – nors ji dar to nežino – gyveno užkerėtą privilegijuoto žmogaus gyvenimą.

Jį ėmė kamuoti panašios mintys. Kai ėmė atrodyti, kad artėja karo pabaiga, jis vėl pasijuto kaltas, nes norėjo karą pratęsti arba tikėjosi rasiąs kokį nors kitą būdą, kaip ilgiau pasilikti Evergrine, kad nereikėtų spręsti problemos, kilusios dėl motinos.

Ponas ir ponia Lourensai irgi slapčia troško, kad jis ilgiau pasilikėtų su jais, ir, jei būtų galėję, būtų mėginę taip ir padaryti. Jie prisirišo prie jo, prie savo mažojo Ronio, – nors jis jau nebebuvo toks mažas. Netrukus jų laukia gedulas.

Atrodė, kad net galimybė pasitelkti magiją nepadės išspręsti visų problemų. Magija gali perkeisti daug ką, bet ne esminius gyvenimo dalykus. Pradedančiajam fokusininkui,

magui, stebukladariui pravartu nepamiršti šios pamokos. Gal ponas Lourensas tai ir mėgino jam įdiegti. O gal ir pats pernelyg bijojo prabusti iš sapno, kuriame turi vaiką – globotinį, mokinį. Arba bijojo pakirsti drąsius paties Ronio siekius.

Vieną 1945-ųjų birželio dieną Oksforde – mieste, kuris vis dar atrodė stebėtinai nepalietas karo, – Ronis Dinas ėlipo į traukinį ir išvažiavo į miestą, virtusių griuvėsiais. Dabar jam su ašaromis akyse mojavu jau ponas ir ponija Lourensai.

Į Londoną Ronis grįžo pasikeitęs – kas, po perkūnais, čia išvis dėjosi? – pas motiną, kuri jam irgi atrodė sužalota, irgi pasikeitusi – ne sugniuždyta ar kaip nors iš esmės perkeista, tiesiog suakmenėjusi.

O koks jis pasirodė jai po beveik šešerių metų? Geresnis, patobulėjęs? Švelnesnis? Gal net mažumėlę skystaprotis?

Ji ir šiaip neketino taikstyti su jokiais nesąmonėmis. Jis jau beveik penkiolikos ir dabar dar – kadangi mokymąsi dėl pastarųjų įvykių teko nutraukti – nepavydėtinoje padėtyje: neturėjo jokios profesijos, bet privalėjo užsidirbti pragyvenimui. Na, ką jis ketinąs daryti?

Ronis buvo parengęs paprastą atsakymą, ir, išpaikintas ilgalaikio gyvenimo toli nuo didmiesčio, naiviai išsakė savo paslaptį.

– Magu, Roni? Magu! Būk geras, pasakyk, kad šaipaisi! Būk geras, pasakyk, kad čia buvo juokas!